

**ПОСОЛСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ЛИВАН
СЛУЖБА ПО ТЪРГОВСКО-ИКОНОМИЧЕСКИ ВЪПРОСИ - БЕЙРУТ**

**ЛИВАНСКАТА РЕПУБЛИКА - БИЗНЕС КОМПАС
2019-2020**

Ливанската Република е държава в Близкия Изток, разположена на източния бряг на Средиземно море и граничеща на Север и Изток със Сирия и с Израел на Юг.

Ливан е парламентарна република със система на управление с квотно конфесионално разпределение (т.нар. „конфесионализъм“). Видът система е насочен към балансирано разпределение на власта съгласно религиозното съотношение на населението на страната. В тази връзка, съгласно Конституцията и т.нар. Споразумение от Таиф, ръководните постове в държавна администрация и трите власти са разпределени на квотен принцип. Президентът е винаги християнин маронит, министър-председателят – мюсюлманин-сунит, а председателят на парламента – мюсюлманин-шиит.

Президентът се избира от парламента с шестгодишен мандат, без право на втори. Въпреки че според Конституцията изборът се извършва с обикновено мнозинство, той в действителност е предмет на консенсус между всички парламентарно-представени политически сили. Президентът назначава министър-председателя и му връчва мандат за съставяне на правителство. Персоналният състав на Министерски съвет също се определя на основата на конфесионалния баланс.

Парламентът е еднокамарен и включва 128 народни представители, с четиригодишен мандат.

Правно-нормативната система има особеностите на т.нар. Континентална. Взаимствана е от Франция и Германия, като в страната действат и религиозни съдилища с компетентност по граждански и семейно-наследствени въпроси в рамките на съответната конфесионална общност. Съдебният процес е триинстанционен.

Семейно-правните отношения в Ливан се установяват съгласно религиозния канон, като така сключен бракът поражда административни, семейноправни, вещно-облигационни и граждански правоотношения. Законодателството на Ливан обаче признава гражданския брак, сключен в чужбина.

Административното деление на Ливан е в 6 административни области (мухафази), които са разделени на райони и общини. Областите са:

- 1.Бейрут;
- 2.Планина Ливан;
- 3.Северен Ливан;
- 4.Бекаа;
- 5.Набатие;
- 6.Южен Ливан.

Традиционна и исторически определена черта на ливанското население е неговата предприемчивост и икономическа активност. Периодичните вълни на емиграция от страната и района предвид конфликтната среда (напр. гражданската война в страната между 1975 и 1989 г.) са довели до формирането на многочислена диаспора. Към 2019 г. се приема, че ливанците зад граница са около 15 млн. души. Характерно за ливанската диаспора е нейната висока консолидираност и обществена, културна и икономическа инициативност. Вследствие на тези особености, ливанците зад граница имат роля в социалните и бизнес отношенията, икономиката, културата, образованието, политиката и дори управлението на страните, в които живеят. С най-висока гъстота на ливанска емиграция са страните от Персийския залив и Северна Африка, както и Бразилия, Аржентина, Франция, САЩ, Австралия и Нова Зеландия.

Образователната система на Ливан е сред най-развитите и продуктивни, не само в региона на Близкия изток, но и в световен мащаб. На основата на принципа за трилингвизъм в началното и основно образование, учениците на възраст между 5 и 11 години развиват мултиезикова компетентност на високо ниво на арабски, френски и английски език. Грамотността на населението през 2019 г. е 99,7%.

Висшето образование е на високо ниво. Водещи са икономическите, инженерните специалности, хуманната и дентална медицина и банковото дело. Страната разполага с висок процент квалифицирана работна ръка (най-високият сред арабските държави), като поради ограниченията на местната икономика и политическия контекст образованите ливанци намират реализация в чужбина, най-вече в страните от Персийския залив, Северна Америка и Европа.

Водещите икономически отрасли в Ливан са търговията, банкирането, строителството, туризма и услугите, като страната се стреми да развие капацитет в сферата на високите технологии и ИТ, телекомуникациите, енергетиката, промишлеността и селското стопанство.

Най-голям дял в икономиката на страната заема сферата на услугите, осигуряваща около 65% от заетостта.

Специфичният климат на Ливан осигурява достатъчен воден резерв и висок процент на обработваеми земи. Въпреки това селскостопанският сектор не е основен за страната. През 2019 г. земеделието привлича около 9 % от работната ръка, комбинирано със значителен спад на възнагражденията с оглед експанзията на чуждестранни работници – бежанци от конфликтните райони в Сирия и палестински емигранти. Делът на сектора към размера на БВП за 2018 г. е 12,3%. Отглеждат се цитруси, ябълки, праскови, банани и зеленчуци. Една от структурните пречки за развитието на сектора е липсата на ефективна система за водоснабдяване и управление на водните ресурси.

Към момента Ливан не добива енергийни суровини и разчита на вноса им. В ход са проекти за проучване и разработване на откритите находища в изключителната икономическа зона на страната, като се очаква първите сондажи да се извършат в края на 2019 г. Бейрут планира да започне организиран добив около 2029 г.

Ливанският пазар следва да се разглежда в широк, регионален план, като възможност за достъп до останалите страни от Близкия изток, Персийския залив и Северна Африка. Страната има динамичен обмен и традиционно силни търговско-икономически отношения с държавите от региона, поради което се обособява като своеобразен икономически мост между Близкия изток и Европа. Основна предпоставка за това е активността на диаспората и развития достъп на ливански търговски дружества, банки и инвестиционни компании до регионалните пазари. В тази насока, партньорството с ливански фирми е благоприятстващо дружествата, заинтересовани от разширяване на достъпа си до страните от Близкия изток, Персийския залив и Северна Африка.

СЪСТОЯНИЕ НА ИКОНОМИКАТА

В структурно отношение ливанската икономика има определени отличителни специфики. Вследствие на множеството междуконфесионални конфликти в близкото минало, индустриалният сектор е съставен предимно от малки преработващи предприятия в сферата на бързооборотните стоки. Липсата на разнообразие от природни ресурси води до слабо развитие на промишлените отрасли, за сметка на търговията, услугите, банковото дело и туризма.

Политическата среда в Ливан е динамична. Развитието ѝ се влияе от промените в баланса на вътрешни и регионални фактори, което се отразява в относителна непредвидимост в продължителността на управление на изпълнителната власт. По тази причина в последните 15 години правителствата често прекратяват предсрочно мандата си. Съставът на настоящия кабинет на министър-председателя Саад Харири беше гласуван след консултативна кампания, продължила 8 месеца след последните парламентарни избори на 06 май 2018 г.

Социално-икономическият баланс е повлиян от развитието на конфликта в Сирия и бежанските вълни към страната. Приема се, че в Ливан пребивават временно около 1,3 млн. сирийски и 350 хил. палестински бежанци, при численост на ливанското население около 4,6 млн. души. Динамичната социална среда оказва неблагоприятно въздействие на ръста на БВП и местния пазар на труда, което рефлектира в тежест за държавния бюджет, в трайно понижаване на размера на трудовите възнаграждения, на цените в сектора на недвижимите имоти и др. Вследствие на социалните промени правителството предприе мерки с цел повишаване на критериите за достъп на чуждестранни кадри до местния пазар на труда и съществено увеличаване на таксите за издаване на разрешения за работа в Ливан.

Тези фактори понижиха размера на преките външни инвестиции в страната, най-видимо в периода 2016-2018 г. Към средата на 2019 г. държавата отчита негативни

тенденции в икономиката, свързани със спад на потреблението и бизнес активността в ключови отрасли като строителството, пазара на недвижими имоти и услуги и в търговските операции. Индустиалният капацитет на страната е на незадоволително ниво, което се отразява във високи производствени и оперативни разходи, например, за осигуряване на достъп до електричество през цялото денонощие. Това се отнася и до водоснабдяването, системата за отвеждане на отпадни води, транспортната инфраструктура, както също и до индустриалните зони, комуникациите и др., чието възстановяване е приоритет на Бейрут в рамките на икономическата стратегия на страната до 2030 г.

Ниската инвестиционна активност в Ливан се отнася и до понижаването на доверието във финансовата стабилност и фиксирания курс на националната валута. През 2019 г. се наблюдават неблагоприятни условия за емитиране на държавните валутни облигации и ценни книжа, свързано с понижаването на кредитния рейтинг на Ливан от водещите международни агенции (Moody's, Fitch, S&P), устойчива тенденция на покачване на публичния дълг (154% от БВП за 2018 г.) и опасенията от девалвиране на националната валута, която от 1999 г. се обменя спрямо щатския долар на 1507,5 л.л./щ.д. В края на 2018 г. Централната банка на Ливан (ЦБЛ) отчете 62,3% доларизация на местната валута в обращение, което условно гарантира стабилността на фиксирания курс. В първото шестмесечие на 2019 г. обаче политическите и икономическите условия мотивираха необходимостта от допълнителни конкретни мерки от страна на ЦБЛ за поддържане на валутен резерв. Те бяха свързани с утежняване на бюрократичните процедури за операциите на частните клиенти на търговските банки, въвеждане на временни ограничения в размера на транзакциите, на тегленето на пари в брой, на валутния обмен и др. В контекста на ограниченията, нареждането на трансфери онлайн не е позволено и е допустимо единствено лично.

Увеличените опасения относно стабилността на ливанската лира, условията на политическия процес, оказващ непосредствено въздействие върху корпоративния мениджмънт и консервативното управление на финансово-кредитната система мотивират ниската активност на ливанския капиталов пазар. В началото на 2019 г. ливанската Capital Market Authority и Централната банка обявиха стартирането на кампания за интегриране на финансови и софтуерни решения и привличане на повече ливански компании и акционерни дружества за активизирането им на международния капиталов пазар. Очаква се темпът на развитието му в Ливан да бъде умерен.

МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Стойностите на макроикономическите показатели на Ливан аргументират чувствителния характер на икономическия баланс в страната. Държавният бюджет за 2019 г. беше гласуван в парламента на 19 юли 2019 г. Приходната му част възлиза на 18,7 трлн. ливански лири (около 12,4 млрд. щ.д.), а разходната – на 23,1 трлн. л.л. (около 15,3 млрд. щ.д.). Фискалната рамка предвижда дефицит от 4,3 трлн. л.л. (около 2,8 млрд. щ.д.) или 7,6% от БВП.

Бюджетните разходи са разпределени по направления, както следва:

- Администрация и публични услуги - 10,1 трлн. л.л. (около 6,67 млрд.щ.д.);
- Социална политика - 4,84 трлн. л.л. (около 3,2 млрд.щ.д.);
- Здравеопазване – 720 млрд. л.л. (около 476 млн. щ.д.);
- Образование – 2,01 трлн. л.л. (около 1,37 млрд.щ.д.);
- Отбрана – 2,7 трлн. л.л.(1,78 млрд.щ.д.);
- Вътрешна сигурност и обществен ред – 1,54 трлн. л.л.(1,02 млрд.щ.д.);
- Икономика и инвестиционна политика – 1,45 трлн. л.л. (около 960 млн. щ.д.);
- Строителство на сгради и съоръжения – 274 млрд. л.л. (около 181 млн. щ.д.);
- Околна среда – 74 млрд. л.л. (около 49 млн. щ.д.);
- Религия и култура – 123 млрд. л.л. (около 81,5 млн. щ.д.);

Предвидените в бюджета оперативни разходи са на стойност 21,7 трлн. л.л. (14,35 млрд. щ.д.), а инвестиционните - 2,17 трлн. л.л. (1,43 млрд. щ.д.).

Приходната част се формира от данъчни постъпления (14,3 трлн.л.л. – 9,5 млрд.щ.д.) и постъпления от неданъчен произход – административни услуги, такси, глоби и др. (4,4 трлн. л.л. – 2,9 млрд. щ.д.). Дефицитът се финансира с емисия на публичен дълг, субсидиран от Централната банка (ЦБЛ) под формата на евробондове с десет- и петнадесетгодишен матуритет.

Официалният размер на публичния дълг е 85,6 млрд. щ.д. (154% от БВП на страната за 2018 г.), с перспектива да се покачи допълнително към края на 2019 г. Също така се очаква планираната рамка на бюджетния дефицит от 7,5% от БВП да не бъде спазена, като е възможно недостигът да достигне 11%. Негативните прогнози се дължат в най-висока степен на ниската потребителска и инвестиционна активност.

В края на август се наблюдава високо ниво на инфлацията - 7,1%, за разлика от планирания за този период индекс от 4,3%. Една от предпоставките за това е предприетата от ЦЛБ политика за увеличаване на валутните резерви, в резултат на която частните банки започнаха да предлагат високоликвидни депозити в ливански лири срещу внасяне на чуждестранни валути. В случай, че ЦБЛ не предприеме конкретни мерки за спиране на инфлационния ръст, той може да достигне ниво до 8,1% към края на 2019 г.

Общата стойност на вноса в Ливан е около 19,8 млрд. щ.д. с тенденция към покачване, докато износьт на страната е значително по-нисък - около 2,75 млрд. щ.д. В съотношение със същия период на 2018 г. вносьт се е понижил с 11,7%, а износьт - с 22%, което е показателно предимно за състоянието на промишлеността и селското стопанство. Ливан продължава да поддържа сериозен отрицателен баланс по текуща сметка (около 18,2 млрд. щ.д.). Като една от причините за това ливанското министерство на финансите (МФ) посочва действащото от 2006 г. Евро-средиземноморско споразумение за асоцииране между Европейската общност и Ливан (EUR-Lex 3017D0609). Въпреки това не се очаква Ливан да се оттегли от него предвид контекста на европейското и международно донорство за страната и ангажиментите ѝ по т.нар. Кедрова конференция.

В края на 2018 г. общата текуща стойност на нетните активи на ЦБЛ е 135,8 млрд. щ.д. (увеличение с 14,8% спрямо същия период за 2017 г.). От тях резервите в чуждестранна валута са за общо 43,5 млрд. щ.д. Златният резерв на ЦБЛ е 286,8 тона (22,3% от общият на страните от Персийския залив). По този показател Ливан е на 18-то място в световен мащаб и на второ в региона след Саудитска Арабия (323,1 тона).

В края на септември 2018 г. Международният валутен фонд (МВФ) и Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР) понижиха прогнозата си за ръста на БВП на Ливан от 1,5% на 1%. През август 2019 г. международните организации допълнително понижиха очакванията си, като прогнозата им до края на 2019 г. е ръст с между 0,1 и 0,3%. Сходно е становището и на управителя на ЦБЛ Риад Салеме, който в края на юли заяви, че се очаква нулев ръст на БВП за 2019 г. и около 0,5% през 2020 г. Очаква се в края на 2019 г. БВП на глава от населението да бъде 12 678 щ.д.

По официални данни безработицата в страната е 6,5% с перспектива да достигне 8,2% до края на годината. Статистиката обаче не включва жените, бежанците от сирийски и палестински произход и временно пребиваващите в Ливан.

ФИНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА

Банковият сектор на Ливан остава стабилен, високо ликвиден и устойчивост на системен риск. В средата на 2019 г. търговските банки запазват висока капиталова адекватност при средно съотношение на собствения капитал спрямо общия рисков компонент от 16,1%. Международните рейтингови агенции определят сектора като стабилен, устойчив на сътресения предвид консервативното му управление и висока ликвидност. Въпреки това акцентират върху политическия процес като източник на рискове за продължителната стабилност на кредитните институции.

15 от водещите ливански банки имат задгранични представителства в общо 30 държави, с развита клонова мрежа в Близкия изток, Персийския залив и Африка. С най-висок пазарен дял и обем на капиталовложенията са банките „Блом“, „Библос банк“, „Банк де Бейрут“, „Бемо“, „Банк Либано-Франсе“ и „Ауди“, които трайно присъстват на финансовите пазари в Йордания, Катар, Судан, Сирия, Алжир, Нигерия, Кот д'Ивоар, Саудитска Арабия, ОАЕ и др. Въпреки трайното влошаване на обществено политическата конюнктура в Ливан и региона, до голяма степен заради ситуацията в Сирия и състоянието на икономическа стагнация, доверието в банковата система остана относително високо.

Консолидираният баланс на търговските банки в края на второто тримесечие е 254,5 млрд. щ.д., което е повишение с 12,1% в сравнение със същия период на 2018 г. и със 7,1% в края на 2018 г. Общата стойност на кредитите за частния сектор е 57,9 млрд. щ.д., покачване с 2,8% спрямо август 2018 г. Въпреки консервативното кредитиране

банките продължават да бъдат активен спонсор на реалната икономика и бизнес инициативите.

Средният лихвен процент по кредитите се повиши допълнително до 10,15% за заеми в л.л. (8,81% през август 2018 г.) и 8.57% в щ.д. (8,3% през август 2018 г.). Средният лихвен процент по депозитите също се покачи - 7,97% в л.л. (7% в периода на 2018 г.) и 4,9% в щ.д. (4,6% за същия период на 2018 г.). В края на август т.г. депозитите на частния сектор в търговските банки възлизат на 173,19 млрд. щ.д.

Общата стойност на нетните активи на ЦБЛ се повиши от 135,8 млрд. щ.д. през октомври 2018 г. на 142 млрд. щ.д. в края на юли 2019 г. Общият конвертируем резерв на Централната банка възлиза на 52,2 млрд. щ.д. В него се включват депозитът в чуждестранни валути (на обща стойност от 33,6 млрд. щ.д.), златният резерв (11,3 млрд. щ.д.) и други валутни активи (общо 7,3 млрд. щ.д.). Конвертируемият резерв обезпечава 65% от паричното обръщение. Условието гарантират средносрочна стабилност на ливанската лира.

В края на 2018 г. Централната банка на Ливан (ЦБЛ) стартира кампания за увеличаване на резервите си в чуждестранна валута с цел намаляване на риска от рязко покачване на инфлационния индекс. В резултат банките депозираха голямата част от свободния валутен капитал в ЦБЛ. В края на тримесечието общия размер на депозита на частните банки в ЦБЛ е 117,7 млрд. щ.д., увеличение с 30,6% за периода на 2017 г.

ЦЛБ предприе и мерки за ограничаване ръста на инфлацията чрез суапови сделки и реструктуриране на част от публичния дълг от ливански лири в щатски долари. Към момента 61,7% от публичния дълг е в щ.д., а 38,3% в л.л.

Предизвикателствата пред банките се отнасят към тенденцията на понижено кредитиране на ипотeki, придобиване на ДМА и инвестиции в предприятията във връзка с ниската инвестиционна и потребителска активност в страната, слабо търсене в сектора на недвижимите имоти, съпътствани от повишаване на данъчната тежест и растежа на публичния дълг.

Въпреки общата стабилност на банковия сектор в страната остава в сила повишен риск за депозитите на частните вложители. Във връзка с кампанията на ЦБЛ, голямата част от вложените средства бяха конвертирани в ливански лири. Високите лихви по депозитите, дългосрочният им матуритет, нарастващата инфлация, увеличеното емитиране на евробондове и ДЦК през втората половина на 2018 г. и приемането едва в средата на 2019 г. на държавния бюджет за годината увеличават риска от ръст на инфлацията през 2020 г. В края на август агенция „Standard and Poor’s“ изрази опасения и за дългосрочната стабилност на обменния курс на ливанската лира спрямо щатския долар, фиксиран на 1507,5 л.л./щ.д. Тези обстоятелства, съчетани с динамиката на политическия процес в страната на настоящия етап определят дългосрочните частни депозити в ливанските банки като непрепоръчителни.

ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА

В края на 2018 г. данъчните условия в Ливан са конкурентни и ориентирани към стимулиране на бизнес активността, международните търговски операции и инвестициите. В средата на 2019 г размерът на ДДС за основните категории стоки е 11%.

Дейността на акционерните дружества се облага с:

- 17% данък върху корпоративната печалба;
- 15% данък върху печалбата, получена от продажба на дълготрайни активи, включително финансови активи (акции);
- данък при източника в размер на 10% върху всички постъпления, получени от капиталови активи, реализирани в Ливан. Този данък по същество се отнася до разпределени дивиденди, лихви и приходи от акции, дивидентите и приходите от печалба, изплатени на членовете на органите за управление и надзор, разпределението на резерви или печалби под формата на записване на нови акции и увеличение на капитала и или под каквато и да е друга форма.

Дружествата с ограничена отговорност са задължени с:

- 17% данък върху корпоративната печалба;
- 15% данък върху печалбата, получена от продажба на дълготрайни активи, включително финансови (акции);

- данък в размер на 10% върху постъпленията от капиталови активи, реализирани в Ливан.

Холдинговите компании са обект на:

- Прогресивен данък върху капитала и средствата във фонд Резервен. Размерът на данъка е фиксиран на между 1,8 млн. л.л. (1195 щ.д.) и 5 млн л.л. (3316 щ.д.);
- 10% върху лихвите по заеми, предоставени на опериращи в Ливан компании, ако срокът на падежа е по-кратък от три години;
- 10% данък върху капиталовите печалби, получени от продажба на акции и получените дивиденди от участието в други ливански компании, когато и в двата случая акциите са били записани в период по-кратък от 2 години;
- 10% върху приходи от патенти и запазените права;
- 5% върху суми, събрани от такси за управление.

За офшорните компании:

- 1 млн. л.л. (663 щ.д.) фиксиран годишен данък;
 - 15% данък върху печалбата, получена от продажбата на дълготрайните активи в Ливан и върху размера на изплатените възнаграждения на местни служителите на компанията, работещи в Ливан;
- Офшорните компании са освободени от плащане на корпоративен данък, данък върху разпределените дивиденди, такси за марки за сертифициране на финансовите операции, както е необлагаема и 30% от възнагражденията на чуждестранните служители, работещи в Ливан;

Следва да се има предвид, че офшорните компании се третират като акционерни офшорни дружества, поради което подлежат на облагане с акции и данъци.

С трайното нарастване на публичния дълг и дефицита в бюджета, както и във връзка с ангажиментите на Ливан по Кедровия план, Бейрут предприе рестриктивни мерки и фискални реформи за увеличение на приходите в хазната и оптимизиране на разходите за публичния сектор. С бюджет 2019 се увеличи данъкът върху лихвите по депозитите от 7% на 10%, което важи както за частните вложения в банките, така и за доходността по държавните ценни книжа. Извън приложното поле остават лихвите по суверенните валутни облигации на правителството (евробондове). Други налози са данъкът върху годишните доходи на физически и юридически лица, надвишаващи 225 млн. ливански лири (около 150 хил. щ.д.). Сумата над определения размер ще се облага с 25%. До настоящия момент данъкът беше 20% за физическите лица с доходи над 120 млн. л.л. на годишна база (80 хил.щ.д.) и 21% за юридически лица с годишна печалба над 104 млн.л.л. (69,3 хил. щ.д.).

В рамките на парламентарните сесии по гласуването на бюджета депутатите приеха въвеждането на 3% мито над общия внос в страната, облаган с ДДС, с изключение на горивата, суровините и на индустриалното оборудване. Въвеждат се годишни такси за автомобилите със специални регистрационни номера, които ще са в размер на между 100 хил. и 1 млн. л.л. (67-670 щ.д.).

Ливан се характеризира с висок жизнен стандарт и размер на доходите. За линия на бедност се приема семейният месечен доход под 3,8 млн. л.д. (2500 щ.д.) Т.нар. средна класа е около 54% от населението със общ семеен доход между 9 000 и 15 000 щ.д.

ТУРИЗЪМ

Туристическият сектор отбелязва известно подобрене с ръст на потока от 8,36% в сравнение с периода на 2018 г. Броят на резервациите и средната продължителност на престоя също са се увеличили, като хотелите отчитат успешен сезон. Към края на август броят на туристите е 64 423 при 59 034 през 2018 г. Ръстът на туристопотока е комбиниран и с покачване на средните цени на услугите в сектора. От общия туристически приток, 35,1% с произход арабските страни, 29,3% от Европа, 14,8% от Азия, 13,5% от Америка, 3,7% от Африка и 3,4% от Океания. Частта от туристическите приходи генерирани от граждани на Саудитска Арабия, ОАЕ, Кувейт, Сирия и Египет представляваха 55% от общия обем.

СТОИТЕЛСТВО И НЕДВИЖИМИ ИМОТИ

Строителството и търговията с недвижими имоти е основен ресор на ливанската икономика с непосредствено влияние върху цялостната икономическа среда в страната. Въпреки това, от 2016 г. насам състоянието му е в отчита негативни тенденции на понижено търсене и отслабващ инвестиционен интерес.

Едно от основните препятствия пред сектора възникна с прекратеното субсидиране от страна на държавата на ипотечните кредити за семействата с ниски доходи. Изчерпването на финансите по програмата повлия негативно на имотния пазар, съответно на поръчките за строителство на жилищни сгради и офис помещения. В тази връзка в края на 2018 г. парламентът на страната гласува законопроект за отпускането на допълнителни бюджетни средства за програмата. Те обаче са определени за финансиране на сделки с жилища в завършен етап и не се позволява субсидирането на покупки „на зелено“. Вследствие на пониженото търсене на недвижими имоти се отчита прекратяване работата на строителни и инженерни компании и емигриране на висококвалифициран персонал в сферата на строителството към страните от ССПЗ и ЕС.

Сделките с недвижими имоти между януари и август т.г. са се понижали с 16,8% в сравнение със същия период на 2018 г. До 29.08 т.г. договорите за покупко-продажба или наем на имот в Ливан са били общо 43 263 (51 993 за периода на 2018 г.). Общата стойност на сделките е 5,84 млрд. щ.д., като средната цена за имот е 135 хил. щ.д. Около 70% от покупките и наемите са на обекти в районите на Баабда, Захле, Метн, Кесеруан и Северен Ливан. Понижената активност в сектора се дължи на нестабилната икономическа среда, неоснователно завишените цени на имотите в големите населени места, влошените битови условия и ниската атрактивност на ипотечните заеми, средната лихва на които е около 11%.

Селскостопанският сектор запази относително непроменени резултати в сравнение с миналогодишния период със слаб ръст в износа на цитруси и зеленчуци. Стойността на земеделския износ през 2018 г. е около 223 млн. щ.д. Същевременно Ливан внася селскостопански стоки за около 2 млрд. щ.д. Очаква се високият търговски дефицит в сектора да се запази и през 2020 г.

ИНДУСТРИЯ

Основният индустриален потенциал на Ливан е в сферата на леката промишленост.

През 2019 г. индустриалният сектор в Ливан е в състояние на рецесия. Въпреки инвестициите в машиностроенето, производството на мебели, текстил, обработен дървен материал и развитото винопроизводство, съотношението на генерирания индустриален износ към вноса е 1/9. Секторът страда и от недостатъците на електроснабдяването, пътната мрежа и високата бюрокрация на публичната администрация.

Стабилизирането на индустрията е един от водещите приоритети на Бейрут в средносрочен план. Страната разполага с разработени планове за възстановяване и разширяване на капацитета чрез изграждане на индустриални зони и транспортна инфраструктура, интегриране на по-широк спектър на административни услуги по електронен път и ограничаване на бюрокрацията. Основните цели са стимулиране на инвестиционния интерес и съкращаване на високия дел на сивата икономика. Основните проекти на Министерство на индустрията на страната са бенефициенти на международните донорски програми по Кедровия план и механизмите на европейската политика за съседство (ENP).

ЕНЕРГЕТИКА

Енергийният сектор е водещият консуматор на публичните финанси, на второ място след издръжката на държавната администрация. Субсидията за компенсирание на пасива на националната енергийна компания „Electricite du Liban“ през 2018 г. беше около 2,3 млрд. щ.д. Недостигът се натрупва вследствие на високото съотношение на нетехническите загуби (43,6%) и тези вследствие на остарялата електропреносна система.

Общата инсталирана мощност от дизелови, водноелектрически и термални електроцентрали възлиза на 2 722,6 МВт ч, но производителността им е около 50%. Средно дневното потребление в Ливан варира между 2 200 и 2 400 МВт ч, а в пиковите часове, както и през летния сезон потреблението надхвърля 2 800 МВт ч, което поставя страна в състояние на значителен енергиен недостиг.

През април 2019 г. парламентът на Ливан одобри предложението от Министерство на енергетиката и водите план за развитие на сектора до 2026 г., съобразен с критериите за международно донорство за Ливан по линия на Кедровата конференция.

Приетият План за възстановяване и развитие на сектор Енергетика на Ливан съдържа следните цели и срокове:

- 2019 г.: прилагане на мерки за оптимизиране на загубите от нетехнически характер. Стартиране на изпълнението на проекта за изграждане на ТЕЦ „Дейр Амар 2“ с капацитет 360 МВт ч. Сертифициране на доставчици на временна мощност. Провеждане на тръжни процедури за проекти публично-частно партньорство (PPP) за изграждане на енергопроизводствени съоръжения и за терминали за доставка на втечен газ в районите на Захрани, Бедауи и Селаата;

- 2020 г.: присъединяване на временна мощност в обем до 1450 МВт ч. в райони на страната, както следва – 450 МВт ч в Дейр Амар, 600 МВт ч в Захрани, 100 МВт ч в Зук, 200 МВт ч в Джие, 50 МВт ч в Бинт Джбейл, 50 МВт ч в Джеб Дженин. Включване на 180 МВт ч от соларни и 220 МВт ч от вятърни ВЕИ. Прекратяване на работата на ТЕЦ Хариша и замяна с екологична алтернатива. Провеждане на конкурси за изграждане на допълнителни мощности (ТЕЦ „Захрани 2“, „Селаата“, „Джие 2“ и ВЕИ) и реконструкция и разширяване на капацитета на съществуващи централи („Зук“, „Джие“, „Хариша“).

- 2021 г.: активиране на „Дейр Аммар 2“ (360 МВт ч). Изграждане на станции за втечен газ в Захрани, Бедауи и Селаата;

- 2023 г.: въвеждане в експлоатация на ТЕЦ „Захрани 2“ (550 МВт ч) и „Салаата“ (550 МВт ч). Включване в мрежата на ВЕИ – вятърна енергия (400 МВт ч).

- 2024 г.: въвеждане в експлоатация на реконструирани ТЕЦ „Зук“ (400 МВт ч) и ТЕЦ „Хариша“ (300 МВт ч).

- 2025 г.: начало на работата на нова ТЕЦ „Джие 2“ (360 МВт ч). Прекратяване на договорите за временна доставка на електроенергия (1450 МВт ч). Въвеждане в експлоатация на нова ТЕЦ „Зук 2“ (550 МВт ч).

- 2026 г.: присъединяване на 550 МВт ч допълнителна мощност от „Джие 2“.

Изпълнението на енергийния план е поставено в зависимост от отпускането на средства за Ливан от донорите по Кедровата конференция. То от своя страна зависи, от провеждането на законодателни реформи и оптимизирането на публичните разходи от страна на Бейрут, както и ефективно прилагане на мерки за противодействие на корупцията и злоупотребите с публични средства, включително за понижаване на високия дял на нетехническите загуби.

През август 2019 г. Министерство на енергетиката и водите на Ливан обяви условията за кандидатстване по първите конкурси съгласно целите на енергийния план. Възстановяването и развитието на сектор Енергетика на страната предоставят възможност за българските компании с опит в сферата да участват ефективно под формата на независими доставчици на електроенергия, услуги, изпълнители, подизпълнители и доставчици по дейности за изграждане, обновяване, реконструкция и поддръжка на енергийни съоръжения (ТЕЦ, ВЕИ) и електропреносна инфраструктура.

ПЕРСПЕКТИВИ

Непосредствените възможности за подобряване на икономическите условия в Ливан се свързват с поетите ангажименти на страната и международните донори по Кедровата конференция от април 2018 г. По нея са предвидени 11,7 млрд.щ.д. под формата на нисколихвени заеми и директна помощ за Ливан, които ще бъдат инвестирани в стратегически инфраструктурни проекти, за стабилизиране на основните икономически отрасли и за насърчаване на бизнес инициативите. Отпускането на средства по донорските пакети може да бъде осъществено след провеждането на реформи в публичните разходи, енергетиката, водоснабдяването и в конкретни ресори с приоритетно държавно участие. Очаква се до края на 2019 г. Ливан да усвои около 1,1 млрд. щ.д. по проекти в енергетиката, електропреносната инфраструктура, комуникациите, рециклирането на твърди отпадъци, развитието на индустриалните зони и др.

Основните предпоставки за забавянето на икономическия растеж на Ливан се състоят в продължаващата криза в Сирия и нестабилната политическа обстановка в регионален план. Очакванията за постепенно стабилизиране на средата и предстоящото възстановяване на сирийската инфраструктура са признаци на оптимизъм за икономиката на Ливан, най-вече по отношение на компаниите в сферата на търговията, строителството и инженерните дейности, финансовите услуги и застраховането, транспорта и др. Стратегическото разположение на Ливан поставя страната като отправна точка за инвестициите в сирийското следвоенно

възстановяване, което се очаква да повиши митническите приходи, възможностите за ливанския бизнес и да стимулира международните му партньорства.

На този етап ЦБЛ адресира рисковете за стабилността на националната валута с ефективни механизми за поддържане на фиксирания курс към щатския долар. Може да се очаква консервативната ѝ валутна политика да се развива в относително непроменена рамка, което да способства за поддържане на умерения ръст на банковия сектор през 2020 г.

В средносрочен пан може да се очаква положителен принос от стартирането в края на годината на проучвателните дейности за анализ на количествените, качествените и пазарните характеристики на залежите на енергийни суровини в изключителната икономическа зона на Ливан в Средиземно море. Очаква се страната да започне организиран добив около 2029 г.

Въпреки понижените параметри на икономическото развитие, Ливан е привлекателен търговски център и своеобразна „врата“ към пазарите на страните от Близкия изток. Динамиката на пазарния баланс позволява постепенното навлизане на нови продукти като алтернатива на традиционно търгуващите се в страната, като се наблюдава тенденция към търсене на стоки с оптимално съотношение на цена и качество.

Целенасочените мерки на Бейрут за стимулиране на вътрешното производство няма да променят съществено съотношението на вноса към износа, който през 2020 г. ще се запази на равнище около 1/5. По силата на Евро-средиземноморското споразумение за асоцииране между ЕС и Ливан, европейският внос се ползва с данъчни и митнически преференции, което повишава значително конкурентоспособността на стоките, произведени в страните от ЕС.

Качествата на българските стоки, туристически услуги, както и експертния потенциал на страната ни в машиностроенето, строителството, енергетиката са познати на ливанския пазар. Популярен продукт е българското краве и овче сирене, кашкавал, вината и козметичните изделия, с висок потенциал се очертават търговията със зърнени култури, разнообразие от хранителни стоки, машиностроенето, услугите в сферата на висшето образование (медицина, фармация; информационни технологии; инженерни специалности), изграждането на ВЕИ и електропреносна инфраструктура, туризма и др.

От страна на ливанските институции в сферата на икономиката, бизнес асоциациите и браншовите камари, България се разглежда като ключов перспективен партньор на ливанския износ за ЕС. Ливанската страна проявява активен интерес към развитие на сътрудничеството в сферата на икономиката и търговията с България. Това обстоятелство създава възможност за увеличение на ливанските инвестиции и устойчив ръст на икономическия обмен между двете държави.

Изготвил: СТИВ-БЕЙРУТ